ISSN -2583-147X (P), Vol.- 9, Issue No.VI, September 2023
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା : ସଂଜ୍ଞା, ସ୍ୱରୂପ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ

ଚନ୍ଦ୍ରିକାରାଣୀ ପଣ୍ଡା

ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ବାହାରୁଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଲେଖ୍ୟକୁ ଆମେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସ୍ତମ୍ଭ ରୂପେ ଅଭିହିତ କରିଥାଉ । ସ୍ତମ୍ଭର ଇଂରାଜୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ରୂପେ ‘Column’କୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏହି ଶବ୍ଦଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୨ଶହ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପୁରାତନ ପ୍ରାନ୍ସ ଶବ୍ଦ ‘Colomb’ରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏହାର ଅର୍ଥ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ତଥା ବହିମାନଙ୍କରେ ଉପରୁ ତଳକୁ ଖମ୍ବାକୃତି ରୂପେ ଲେଖାଯାଉଥିବା ଲେଖାର ବିନ୍ୟାସ, ଯାହା ସମାନ୍ତରାଳ (Horizontal) ନହୋଇ ହୋଇଥାଏ ଭୂଲମ୍ବ (Vertical) । ମାତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ କହିଲେ ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥରେ ଆମେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରଚନାକୁ ବୁଝିଥାଉ । ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ମସିହାରୁ ସ୍ତମ୍ଭ ଲିଖନ ପରମ୍ପରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ତାର କୌଣସି ଲିଖିତ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୃଣାଳ ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ ‘ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମ୍ବାଦିକତା’ର ବହିରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ଯେ ୧୯୨୦ ଦଶକ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ତମ୍ଭ ଲିଖନର ପରମ୍ପରା ଥିଲା । ଯାହାକି ଡେଭିଡ ସୁଟ୍‌କା ତାଙ୍କ ନିବନ୍ଧ ‘Column-writing and the internet Revolution’ ରେ ପ୍ରମାଣିତ କରିଛନ୍ତି ମାତ୍ର ଏହାର ସତ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କିତ ତଥ୍ୟ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ । ଏହାଛଡ଼ା ଉନବିଂଶ ଏବଂ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆଦ୍ୟ ଭାଗରେ ଯେଉଁ ସ୍ତମ୍ଭମାନ ରଚନା କରାଯାଉଥିଲା ତାହା ଥିଲା ସ୍ତମ୍ଭର ଛଦ୍ମ ରୂପ । କିନ୍ତୁ ୧୬୬୦-୧୭୮୦ ମସିହାର ଯେଉଁ ସମୟ ଯାହାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆମେ ଇଂଲଣ୍ଡ ଏବଂ ଇଉରୋପର ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିର ପ୍ରଭାବରେ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ସର୍ବାଙ୍ଗ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ଯାହାର ପ୍ରଭାବ ଏବଂ ପ୍ରତିଫଳନକୁ ନେଇ ସେ ସମୟରେ ଅନେକ ପ୍ରକାଶନୀ ସଂସ୍ଥା ବିଭିନ୍ନ ଲେଖାମାନେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଜୋସେଫ ଆଡିସନ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୈନିକ ପ୍ରକାଶନ ସ୍ପେକ୍‌ଟାଟର୍ (୧୭୧୧-୧୭୧୨) ରେ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହା ହିଁ ଥିଲା ଇଂଲଣ୍ଡ ଏବଂ ଆମେରିକାର ପ୍ରଥମ ସ୍ତମ୍ଭ ଲିଖନ ।

ଏହିପରି ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଦେଖାଯାଏ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ହିଁ ସ୍ତମ୍ଭ ଲିଖନ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରଚାର ପ୍ରସାର ହୋଇଛି । ଭାରତରେ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରେ ଏକାଧିକ ଖବରକାଗଜ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ସ୍ତମ୍ଭ ଲେଖା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏହାପରେ ଧିରେ ଧିରେ ସ୍ତମ୍ଭର ବିକଶିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ।

ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଗଣ ସାହିତ୍ୟ, ଯେଉଁଥିରେ ଭାବପ୍ରବଣତା ନଥାଏ,ବୌଦ୍ଧିକତା ନଥାଏ, କିମ୍ବା ଅତିକଳ୍ପନା ପାଇଁ ଅବକାଶ ନଥାଏ । ତେଣୁ ସ୍ତମ୍ଭ ସାମାଜିକ ଆବେଗ-ଆବେଦନ ବହନ କରୁଥିବା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ । ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଅନୁଭବ ଯେତେବେଳେ ସ୍ତମ୍ଭରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ଏହା ହୁଏ ଅଧିକ ପ୍ରାମାଣିକ ଏବଂ ସମାଜ ହିତସାଧକ । ସ୍ତମ୍ଭ ସର୍ବଦା ନୂତନ ତଥ୍ୟ, ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ସୂତ୍ରକୁ ଆଧାର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ପରିମିତ ଭୂମି ଉପରେ ଏହାର ପରିକଳ୍ପନା ମାତ୍ର ମଣିଷ ଜୀବନ ତଥା ମଣିଷ ସମାଜର ବିଶାଳ ଦିଗ ଉପରେ ଏହାର ରହିଛି ଏକ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ ପ୍ରଭାବ । ମାତ୍ର ଏହି ସ୍ତମ୍ଭ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କାୟା ଧାରଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହା ପ୍ରଚ୍ଛଦରେ ରହିଛି ଏକ ନବଜାଗରଣ (Renaissance) ଅଥବା ବିବର୍ତ୍ତନର ଇତିହାସ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ଯଦିଓ ଖବରକାଗଜ ପ୍ରକାଶନୀ ପରେ ଏହି ମାଟି ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ସ୍ତମ୍ଭ ସାହିତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାକ୍-ଖବରକାଗଜ ସମୟରୁ ହିଁ ଏହି ସ୍ତମ୍ଭ ପରି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରଚନା ଶୈଳୀ ଭିତ୍ତିକ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ କେତେକ ପ୍ରମୁଖ ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକଗଣ ଯଥା :- ‘ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ’ର ସମ୍ପାଦକ ବିଶ୍ୱନାଥ କର ‘ଉତ୍କଳ ଦୀପିକାର’ର ଗୌରୀଶଙ୍କର

ରାୟ, 'ପ୍ରଜାବନ୍ଧୁ' ଏବଂ 'ଉତ୍କଳମଧୁପ'ର ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ,'ସମ୍ବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ'ରାଜା ସାର୍ ବାସୁଦେବ ସୁଢଳଦେବ,'ଉତ୍କଳପୁତ୍ର'ର ପ୍ୟାରୀମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ । ଯଦିଓ ସମ୍ପାଦକୀୟ 'ସ୍ତମ୍ଭ' ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ ରୂପକ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରାରୂପ ରହିତ ସାହିତ୍ୟର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ମୂଳରେ ରହିଛି ଏହି ମାନଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକ ଅବଦାନ । ଯଦିଓ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନାମ, ଶୃଙ୍ଖଳା ତଥା ନିୟମଭିତ୍ତିକ ରଚନା ହେଉଛି 'ସ୍ତମ୍ଭ' ମାତ୍ର ଏଥିରେ ଗଣଜୀବନର ଏକ ବୃହତ୍ତର ଦିଗ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଆମେ କହିପାରିବା ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ଏକ ଗଣଭିତ୍ତିକ ସାହିତ୍ୟ । ତେଣୁ ଏହା ସର୍ବଦା ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀକୁ ନେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

ଦୈନିକ ଖବରକାଗଜ ପ୍ରକାଶନ ସହ ବିଶେଷଭାବେ ସ୍ତମ୍ଭର ଜନ୍ମ ଲଗ୍ନ ଜଡ଼ିତ । ଦୈନିକ ଓଡ଼ିଆ ଖବରକାଗଜ ୧୯୧୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୪ ତାରିଖରେ ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପାଦନାରେ 'ସମାଜ' ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଏଥିରେ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା 'ସମାଜ'କୁ ଗଢ଼ିବା । ସେହି ମୂଳମନ୍ତ୍ରକୁ ପାଥେୟ କରି ତାଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦାୟାଦମାନେ ସେହି ପ୍ରୟାସ ଏଯାବତ୍ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି 'ସମାଜ' ସମ୍ବାଦପତ୍ରଟି ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏକ ଅନୁକୂଳ ବାତାବାରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲା ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ସ୍ତମ୍ଭ ଧର୍ମି ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ନେଇ । ଯଦିଓ ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ତମ୍ଭର ଆକାର ଅଲଗା ଥିଲା,ରୂପ ଅଲଗା ଥିଲା କିନ୍ତୁ ପରେ ପରେ ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତଥା ପରିମାର୍ଜିତ ରୂପ ଧାରଣ କଲା । ଏହାର ପରିସୀମା ତଥା ଆକାରରେ ସୀମାବଦ୍ଧତା ଦେଖାଦେଲା । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ ଏହା ସାମାଜିକ ଜୀବନ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନ ଉପରେ ଏକ ସୁଦୂର ପ୍ରଭାବ ରଖେ । ଖବରକାଗଜର ପ୍ରସାରକୁ ଆଖିରେ ରଖି ଦେଖିଲେ ସ୍ତମ୍ଭ ସାହିତ୍ୟର ପାଠକ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଭାବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ । ଏହାର ପ୍ରଭାବ ମ୍ଭ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ । ଯାହାଫଳରେ ଅନେକ ସମୟରେ ସ୍ୱ-ରଚିତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସ୍ତମ୍ଭ ନିମନ୍ତେ ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କୁ ଧମକପୂର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତବ୍ୟ ମ୍ଭ ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼େ । ଯାହାର ନମୁନା ଆମେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତିରେ ଦେଖିପାରିବା । 'ସମାଜ' ଖବରକାଗଜରେ ଝିଟିପିଟି ଛଦ୍ମନାମରେ ରାଧାନାଥ ରଥ 'ଝିଟିପିଟି କହେ' ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା କରୁଥିଲେ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଅନେକଥର ହତ୍ୟା ଧମକ ଶୁଣିବକୁ ହେଇଛି । ଏକଦା ସେ ବୁର୍ଲା ଇଂଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡର କାହାଣୀ 'ସମାଜ'ରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଶୁଣିବାକୁ ହୋଇଥିଲା-

"ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାର   ତା ୩୦/୦୭/୮୪

ରାଧାନାଥ ବାବୁ,

ଆପଣଙ୍କ 'ସମାଜ' ପଢ଼ି ମୁଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଚେତାବନୀ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଉଚିତ୍ ମନେକରୁଛି ଗତ କିଛିଦିନ ହେଲା ବୁର୍ଲା ଘଟଣାକୁ ଅପପ୍ରଚାର କରି ଆମ ଦଳର ଭାବମୂର୍ତ୍ତିକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି । ଆସନ୍ତା ନିର୍ବାଚନରେ ଶାସକ ଦଳକୁ ଗାଦିଚ୍ୟୁତ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଆପଣ କରୁଛନ୍ତି ତାର ଠିକଣା ଜବାବ ଦିଆଯିବ ଠିକଣା ସମୟରେ । ଏ ପତ୍ର ପାଇବାର ୫ ଦିନ ଭିତରେ ଆମ ଦଳ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚାର ବନ୍ଦ ନକରନ୍ତି ତେବେ ଆପଣଙ୍କ ମରଶରୀରରକୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବେ ନାହିଁ ।"(୧)

ତେବେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତଥା ଯୁକ୍ତି ସଂଗତ ଭାବେ ସ୍ତମ୍ଭ ସାହିତ୍ୟର ସୂତ୍ରଧର ରୂପେ ଆମେ ଯାହାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ସ୍ମରଣ କରୁ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେ ନିଜର ସ୍ୱ-ପ୍ରକାଶିତ 'ସମାଜ' ଖବରକାଗଜରେ ଜାତୀୟତା,ଶିକ୍ଷା ଓ ରାଜନୀତି ଆଦି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସ୍ତମ୍ଭ ଲେଖିବାର ଏକ ନୂତନ ପରମ୍ପରା ଆରମ୍ଭକଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଦୈନିକ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'(୧୯୪୭,୮ ଅଗଷ୍ଟ) ତାଙ୍କ ରଚିତ ସ୍ତମ୍ଭ 'ଗାଁ ମଜଲିସ୍' ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭର ପ୍ରକୃତ ସଂଜ୍ଞା ବହନ କରୁଥିବା ପ୍ରଥମ ସ୍ତମ୍ଭ । ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଡ଼ଗର' (୧୯୩୭)ରେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ସମ୍ପାଦକୀରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା 'ବିଲୁଆ ବିଚାର' ମଧ୍ୟ ସ୍ତମ୍ଭର ଆତ୍ମିକ ପ୍ରାରୂପକୁ ଧାରଣ କରିବାରେ ଅନେକାଂଶରେ ସଫଳ । ମୂଳତଃ ସ୍ତମ୍ଭ ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ପଶ୍ଚାଦପଦରେ ରହିଛି ଏକ ଐତିହାସିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଖ୍ୟତଃ ! ଆମେ ଦୁଇଟି ଘଟଣାକୁ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା ସହ ସଂପୃକ୍ତ କରିପାରିବା ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରଣ ଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଖବରକାଗଜର ପ୍ରକାଶନ । ଯେଉଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ହିଁ ପରବର୍ତ୍ତି ସମୟରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା । ତେଣୁ ଆମେ କହିପାରିବା ବିଶ୍ୱ ସମାଜ ଜୀବନର ଏକ ଅଣୁରୂପ (Micro Appearance) ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭ । ନିମ୍ନରେ ଏହାର ସଂଜ୍ଞା ,ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚିତ ।

ସ୍ତମ୍ଭର ସଂଜ୍ଞା :

ସ୍ତମ୍ଭର ପରିଭାଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟିକରଣକୁ ଆଉଟିକୁ ଦୃଢ଼ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଡ.ମୃଣାଳ ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ 'ସମ୍ବାଦ ଓ ସାହିତ୍ୟ' ପ୍ରବନ୍ଧରୁ କିଛି ଉଦାହରଣ

ନିଆଯାଇପାରେ :- "ସମ୍ବାଦ ଓ ସାହିତ୍ୟର ମିଶ୍ରଣରେ ଆଉ ଏକ ଧାରାର ସୃଜନାତ୍ମକ ଲେଖାର ଉଦ୍‌ଭବ ହୋଇଛି । ସମ୍ବାଦାଶ୍ରୟୀ ସାହିତ୍ୟର ଏ ଧାରାଟିର ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି – ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଗାଁ ମଜଲିସ୍ । ବାସ୍ତବ ଘଟଣାକୁ ସାହିତ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ଢ଼ାଂଚାରେ ପରିବେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏଥିରେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ଧାରା ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟ ଓ ବେଗବତୀ ହୋଇଛି ।"(୨)

ଅର୍ଥାତ୍ ଡ.ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ ମତରେ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ସମ୍ବାଦ ଓ ସାହିତ୍ୟର ମିଶ୍ରଣରେ ଏକ ସୃଜନାତ୍ମକ ଲେଖା । ଯାହାକୁ ସେ ସମ୍ବାଦାଶ୍ରୟୀ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ସ୍ତମ୍ଭର କଳେବର ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସ୍ଥଳେ 'ଶେଷ ସ୍ତମ୍ଭ'ର ସ୍ତମ୍ଭକାର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ' ପୁସ୍ତକସ୍ଥ ଭୂମିକାରୁ କିଛି ଉକ୍ତି ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇ ଉକ୍ତ ଭ୍ରମକୁ ସଂକୁଚିତ କରାଯାଇପାରେ । ଯାହା ସେ ସମ୍ବାଦ ଖବର କାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ତାଙ୍କ ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ ଶୀର୍ଷକ ସମ୍ପର୍କରେ ମତ ପୋଷଣ କରି କହିଛନ୍ତି । ସେ କହୁଛନ୍ତି :- "ସାହିତ୍ୟ ପୃଷ୍ଠାର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ହଠାତ୍ ଆଠ / ଦଶ କଲମ ଇଂଚ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଗଦ୍ୟ ଲେଖାଟିଏ ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼ିଲା । ମୋର ସହକାରୀ ମତେ ଆସି କହିଲେ,"ଏତେ ଛୋଟ ଗଦ୍ୟ ଲେଖାଟିଏ ବା କାହିଁ ? ବରଂ କବିତାଟିଏ ଦେଇ ଦେଉଛି ।" ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ମୋ, "ମୋର ନିଷ୍ପତି ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । କବିତାଟିଏ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ପାଇଁ ସେଠାରେ ଛପାଇଦେଲେ,କବିତାର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ହେବ ।" ସହକାରୀ କହିଲେ, 'ତାହାଲେ ଆପଣ ସେହି ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଲେଖାଟିଏ ଦିଅନ୍ତୁ ।'(୩)

ଅର୍ଥାତ୍ ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଖବରକାଗଜରେ ଆଠ / ଦଶ କଲମ ଇଂଚ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗଦ୍ୟ ଲେଖାଟି ପ୍ରକାଶପାଏ ତାହା ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ତମ୍ଭର ପଦବାଚ୍ୟ । ପୁନଶ୍ଚ ସେ 'ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ' ଭୂମିକାରେ କହୁଛନ୍ତି :- "ସମାଲୋଚକମାନେ 'ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ'ର ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀ (Genre) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ତାହା କହିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ କଠିନ । ଏସବୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ବା ମିତ-ପ୍ରବନ୍ଧ ନୁହେଁ । କାରଣ ଏଥିରେ କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ନାହିଁ । ଏସବୁ ମ୍ଭ ରମ୍ୟରଚନା ଶ୍ରେଣୀର ନୁହେଁ । କାରଣ ଏଥିରେ ରମ୍ୟତା ବା ଚଟୁଳତାର ଘୋର ଅଭାବ ।"(୪) ଯେଉଁଥିରୁ ସ୍ତମ୍ଭ ସମ୍ପର୍କିତ ଆମର ଅବଧାରଣା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଆଲୋଚକ ବେଣୁଧର ପାଢ଼ୀ 'ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନାର କଳା' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ କୁହନ୍ତି ଯେ କି :- "ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ଏକ ପରିମିତ, ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଏବଂ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭିତ୍ତିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରଚନା, ଯାହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆବେଦନକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥାଏ ।"(୫)

ଇଂରାଜୀରେ ସ୍ତମ୍ଭର ସଂଜ୍ଞା ହେଉଛି :- "A Column is a recurring piece or article in a newspaper,magazine or other publication where a writer expresses there own opinion in few columns allotted to them by the newspaper organization." (୬)

ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ଖବରକାଗଜ ଏବଂ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ଆଦିରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ନେଇ ବାହାରୁଥିବା ଲେଖା । ଏହା ଏକ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁଥିରେ ନିଜସ୍ୱ ମତ ରଖିବାର ଅଧିକାର ଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କର । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏକଦା 'ସ୍ତମ୍ଭ ହିଁ ମାଧ୍ୟମ' ଶୀର୍ଷକରେ ବାଂଛାନିଧି ମହାନ୍ତି କହିଥିଲେ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ସାହିତ୍ୟିକ ଛଟାରେ ନିଜ ଭାବଧାରା ପରିବେଷଣର ଇତିହାସ ସ୍ରଷ୍ଟା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାତାବ ଓ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର । ଏମାନେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ସ୍ତମ୍ଭ ଲେଖକ ଗିରିଧର ଜୈନ, ଚଂଚଳ ସରକାର, କୁଲଦିପ୍ ନାୟାର, ଆଦିଙ୍କର ପଦାଙ୍କ ଯେ ଅନୁସରଣ କରିଛନ୍ତି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଯଦିଓ ଆମେ ଜାଣିଛନ୍ତି ସ୍ତମ୍ଭ ସର୍ବଦା ଏକ ସାମାଜିକ ଆବେଦନକୁ ବହନ କରିଥାଏ । ସ୍ତମ୍ଭରେ କଳ୍ପନା ନଥାଏ, ଛଳନା ନଥାଏ ଥାଏ ସତ୍ୟର ପରିପ୍ରକାଶ । ବାଂଛାନିଧି ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭର ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ କରିନାହାନ୍ତି ସତ ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ପରୋକ୍ଷରେ ଉକ୍ତିରୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିହୁଏ ଯେ ସେ ସ୍ତମ୍ଭ କହିଲେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବୁଝନ୍ତି ସାହିତ୍ୟିକ ଛଟାରେ ସତ୍ୟର ପରିପ୍ରକାଶ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରଚିତ ସାହିତ୍ୟ ।

ଗୋଟିଏ ଖବରକାଗଜର ଗୋଟିଏ ପୃଷ୍ଠାର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଜାଗାରୁ ଅଧିକ ଜାଗା ନଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ । ତେଣୁ ସ୍ତମ୍ଭ ସର୍ବଦା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ହେବା ସହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ରଖୁଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଭିତ୍ତିକ ମଧ ହୋଇଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଖବରକାଗଜର ଗୋଟିଏ ପୃଷ୍ଠାର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଜାଗାରୁ ଅଧିକ ଜାଗା ନଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ ।

ସମାଜର ସମସ୍ତ ଦିଗ ଯଥା :- ଭଲ, ମନ୍ଦ, ପୁଣ୍ୟ, ଧର୍ମ, ଅଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ ଇତ୍ୟାଦିର ଚିତ୍ର ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହୋଇଥାଏ ଖବରକାଗଜ ବା ଗଣମାଧମ ମାନଙ୍କରେ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖାଠାରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧରଣର ଲେଖା ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭ । ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ । ବିଶେଷକରି ସ୍ତମ୍ଭକାରମାନେ ସ୍ତମ୍ଭ ମାଧ୍ୟମରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଗଣମୁଖୀ ଭାଷାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥିରେ ଭାଷାରେ କଳାତ୍ମକତା ଥାଏ ସତ ମାତ୍ର କଳ୍ପନା ନଥାଏ ।

'ସ୍ତମ୍ଭ'ରଚନାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ:

ଯେହେତୁ ସ୍ତମ୍ଭ ଏକ ଗଣମୁଖୀ ରଚନା ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ଯଦି ଦେଖିବା ତେବେ ଗଣଜୀବନର ବହୁମୁଖୀ ଆବେଦନକୁ ପରିପ୍ରକାଶ କରିବା ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଇପାରେ ଜନକଲ୍ୟାଣ, ଜନସଚେତନତା, ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଜୟଗାନ ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ଏହା ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଲଘୁ ମନୋରଂଜନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହାର ଉନ୍ମେଷ ଘଟିନାହିଁ । ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ, ଗଣ ସଚେତନତା ତଥା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଜନତା ସମୂହଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ତଥା ଜାଗରଣମୁଖୀ କରିବା ଏବଂ ଗଣ ଚେତନାର ସମୃଦ୍ଧି, ଉନ୍ନତି ତଥା ରୁଚିବୋଧର ବିକାଶ କରିବା ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭର ପ୍ରାଥମିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କହିପାରିବା ଏହା ଏକ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ରଚନା । ଏକ ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭର ମୁଖ୍ୟ ଆବେଦନ । ଯାହାକୁ ସ୍ତମ୍ଭ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧର ସହ ପାଳନ କରିଥାଏ । ଏହାର ମୌଳିକ ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋକପାତ କରାଗଲା ।

୧) ଯଦିଓ ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରକାଶିତ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ସମ୍ବାଦ ଭଳି ଘଟଣାର ଅବତାରଣା ନଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଥାଏ ସମାଜ ଜୀବନ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ବୃହତର ପ୍ରସଙ୍ଗର ଦାର୍ଶନିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

୨) ସ୍ତମ୍ଭ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ (Objective) ରଚନା ଅଟେ । ଯେଉଁଥିରେ ସର୍ବଦା ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତା, ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ପୁରୋଦୃଷ୍ଟି ।

୩) ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣନାଧର୍ମିତା ନଥାଏ କିମ୍ବା ନଥାଏ ବାହୁଲ୍ୟକଥନ, ଥାଏ ଏଥିରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତନର ନିବିଡ଼ତମ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ।

୪) ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ବିଷୟ ଏବଂ ଘଟଣାର ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଅବତାରଣା ଥାଏ ।

୫) ଏଥିରେ ଥାଏ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ଚିନ୍ତାପ୍ରସୂତ,ଅନୁଭୂତି ଆଧାରିତ ଏକ ତାର୍କିକ ଆଲେଖ୍ୟ ।

୬) ସମ୍ବାଦ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମିଳିତ କଳାରୂପ ଭାବେ ଆମେ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ଗ୍ରହଣକଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ନାହିଁ ।

୭) ଏହାର ଶିଳ୍ପରୂପ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରାଂଜଳ ।

୮) ଯଦିଓ ଏହା ସମ୍ବାଦର ଧର୍ମ ପାଳନ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ ଏହା ସାହିତ୍ୟର ଆଧାରରେ ସର୍ବଦା ହୋଇଥାଏ ରୂପାୟିତ ।

୯) ସମାଜର ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଯଥା- ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି, ସାହିତ୍ୟ, ଜୀବନ, ଜଗତ, ଧର୍ମ, ପ୍ରକୃତି, କଳା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ।

୧୦) ସାହିତ୍ୟର ସମସ୍ତ ଗୁଣ ଧର୍ମ ବହନ କରୁଥିବା ସ୍ତମ୍ଭକୁ ଯଦି ଆମେ ସାହିତ୍ୟିକ ଆଧାରରେ ବିଚାର କରିବା ତେବେ ମନେହୁଏ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଏବଂ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଏକ ମିଳିତ ରୂପରୁ ଜନ୍ମ ନେଉଥିବା ଏକ ନୂଆ ପ୍ରଜାତିର ସାହିତ୍ୟ ।

୧୧) ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଯଦିଓ ସ୍ତମ୍ଭର ଲକ୍ଷଣ କିନ୍ତୁ ଏହା ବିସ୍ତୃତି କିମ୍ବା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନୁହେଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ତତ୍ତ୍ୱସିଦ୍ଧ ଉପସ୍ଥାପନା ଉପରେ ।

୧୨) ସ୍ତମ୍ଭର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ହେଉଛି ଗଣମୁଖୀ ତଥା ଗଣ ଉପଯୋଗୀ ଭାଷାରେ ବିନ୍ୟାସ ।

୧୩) ସ୍ତମ୍ଭ ଏକ ସମସ୍ୟାକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ସହ ଏକ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ସମାଧାନର ପନ୍ଥା ବା ସୂତ୍ର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

୧୪) ସ୍ତମ୍ଭ ସର୍ବଦା ସାବଲୀଳ ଏବଂ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

୧୫) ସାଂସ୍କୃତିକ ଗଣଚେତନାର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭରେ ।

୧୬) ସ୍ତମ୍ଭରେ ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅପେକ୍ଷା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ଉପସ୍ଥାପନର ଗୁରୁତ୍ୱଥାଏ ।

୧୭) ଏଥିରେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ, ନୀତିନିଷ୍ଠ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିସମ୍ମତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା ଥାଏ ।

୧୮) ଏହା ଜୀବନ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ଏହାକୁ ଏକ ଗୁଣାତ୍ମକ ଆଲେଖ୍ୟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

୧୯) ଇତିହାସ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ସମୋନ୍ନିତ ପରିପ୍ରକାଶ ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭ ।

୨୦) ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପାଠକ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଦିଗରେ ସ୍ତମ୍ଭର ରହିଛି ଅତୁଳନୀୟ ଭୂମିକା ।

୨୧) ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଜନକର୍ମ ।

୨୨) ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱର ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସାରସ୍ୱତ ଆକଳନ ।

୨୩) ପ୍ରତିଦିନର ଏକ ସାରସ୍ୱତ ଆକଳନ ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭ

ଡ଼କ୍ଟର ସତ୍ୟ ରାୟଙ୍କ ମତରେ ତେଣୁ- "ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ସର୍ଜନଶୀଳ କଳା । ସମ୍ପାଦକ ବା ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ସତ୍ୟ ଘଟଣା ଉପରେ ଆଧାରିତ କୌଣସି ସମ୍ବାଦରେ ସାମାନ୍ୟ କଳ୍ପନା ସାହିତ୍ୟର ରସବୋଧ ଯୋଗକରି ତାକୁ ସରଳ ଓ ବୋଧଗମ୍ୟ ଭାଷା ତଥା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶୈଳୀରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ, ତାହା ଚିତ୍ତମୋହନକାରୀ ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୁଏ ।"(୭)

ଏଠାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାୟଙ୍କ ମତକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଖଣ୍ଡନ ନକଲେ ମ୍ଭ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇନପାରେ । ଯାହାକି ଶ୍ରୀ ରାୟ କହୁଛନ୍ତି ସମ୍ବାଦରେ କଳ୍ପନାର ପୁଟ ମିଶିଲେ ତାହା ସାହିତ୍ୟ ହୁଏ, ମାତ୍ର ଗବେଷକୀୟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଅନୁସାରେ ବିଚାରକରେ କଳ୍ପନା ନୁହେଁ ବରଂ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ବା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚେତନା ମିଶିଲେ ସମ୍ବାଦ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୁଏ ତାହା ହିଁ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତ ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟର ଆତ୍ମିକ ରୂପରେଖ ଆକଳନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଡ଼କ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ମତ ପ୍ରଦାନ କରି ଏହି ସର୍ଜନଶୀଳ ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟର ଉଦାହରଣ ଦେବାକୁ ଯାଇ ସେ କେତକ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ଧରଣର ରଚନାର ଉଦାହରଣ ଦେଇଛନ୍ତି :- "ଦୈନିକ 'ସମାଜ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଝିଟିପିଟି କହେ...'(ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଦ ଅଛି),'ଦିନ ଥିଲା', 'ସମ୍ବାଦ ଓ ସଂକେତ' ସାପ୍ତାହିକ 'ସମାଜ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ । ସେହିପରି 'ପ୍ରଚ୍ଛଦ ପ୍ରସଂଗ', 'ବିଚିତ୍ରା' ,'ଅନ୍ୱେଷା', 'ଦର୍ଶନୀୟ', 'ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ', 'ବିଶ୍ଳେଷଣ' ଆଦି ସ୍ତମ୍ଭରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ବାଦ ସାହିତ୍ୟର ଅଂଶବିଶେଷ । ସେହିପରି ଦୈନିକ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ର 'ଗାଁ ମଜଲିସ୍'(ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ଦ ଅଛି), 'ଅବ୍ୟକ୍ତ','ସାଂପ୍ରତିକ', 'ଏଇ କଥାକୁ', 'ନାନା କଥା ନାନା ବ୍ୟଥା', 'ଧ୍ୱନି ପ୍ରତିଧ୍ୱନି', 'ଲଘୁପାକ', 'ଅନୁଚିନ୍ତା', 'ଦୈନିକ', 'ଧରିତ୍ରୀ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ । 'ଚଳନ୍ତିକା', 'ଏଇ ଭାରତରେ', 'ମିଶ୍ରରାଗ', 'ଚଳଣି ଓ ଚାହାଣି', 'ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନ', 'କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ', 'କୃଷି ଜୀବନ', 'ସାପ୍ତାହିକ ବିତର୍କ', 'ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଦର୍ପଣ', 'ଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ ଓ ଦିଲ୍ଲୀ', 'ଦରବାର' । ସେହିପରି ଦୈନିକ ପ୍ରଗତିବାଦୀରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଦେଶ ବିଦେଶ', 'ଚୟନିକା','ମନୋରଂଜନ' । ଦୈନିକ 'ଆଶା'ରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସଂବାଦ ବିଚିତ୍ରା' ଏବଂ ଦୈନିକ ସମ୍ବାଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦିବସରେ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିବା 'ବିଚିତ୍ରା', 'ଦୃଷ୍ଟିପାତ', 'ଅଙ୍ଗୀକାର', 'ତୀର ତରଙ୍ଗ', 'ମୁକ୍ତ ବିଚାର', 'ସିଂହାବଲୋକନ', 'ପଥେ ପ୍ରାନ୍ତରେ', 'ରାଜ୍ୟ ରାଜଧାନୀ' ପ୍ରଭୃତି ସ୍ତମ୍ଭ ସୃଜନଶୀଳ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ରୁଚିମନ୍ତ ତଥା ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି ।"(ତତ୍ରୈବ) (୮) ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମଝି ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ସ୍ତମ୍ଭ ହିଁ ହେଉଛି ଏହି ସମ୍ବାଦସାହିତ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଅବଧାରଣା ।

ସ୍ତମ୍ଭର ପ୍ରକାର ଭେଦ :

ପ୍ରକାର ଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିପାରିବା । ଯଦିଓ ଏହାର ଉପ-ପ୍ରକାରଭେଦ ରହିଛି ଏକାଧିକ । କିନ୍ତୁ ମୌଳିକ ଆବେଦନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ତମ୍ଭ ଦୁଇପ୍ରକାର । ୧-ନିୟମିତ ସ୍ତମ୍ଭ, ୨-ଅନିୟମିତ ସ୍ତମ୍ଭ, ୩-ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ । ନିମ୍ନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସମ୍ପର୍କରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କାରାଯାଇଛି ।

(୧) ନିୟମିତ ସ୍ତମ୍ଭ :

ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନାମରେ ତଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସମାଜର ଯେକୌଣସି ବିଷୟକ ହୋଇପାରେ । ଏହା ନିୟମିତ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବାରୁ ଏହାର ପାଠକ ମଧ୍ୟ ନିୟମିତ ଥା'ନ୍ତି । ଏହି ସ୍ତମ୍ଭ ଏକ ବିଶେଷ 'ଶିରୋନାମା' ସହିତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଲେଖକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସହ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ଧରଣର କେତେକ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଲା ଏକଦା ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଗାଁ ମଜଲିସ୍','ସମାଜ' ରବିବାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଅଣାକାର'ଙ୍କ 'ଝିଟିପିଟି କହେ' ହେଉଛି ଏହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ । ପ୍ରଗତିବାଦୀରେ ପ୍ରକାଶିତ ବରେନ୍ଦ୍ର କୃଷ୍ଣ ଧଳଙ୍କ 'ଖୋଲା ବିଚାର', ଧରିତ୍ରୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଭିତିରି କଥା', ଅଭୟ ଦ୍ୱିବେଦୀଙ୍କ 'ପ୍ରତିବିମ୍ବର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି' ଇତ୍ୟାଦି ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟହ ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ଭେଟୁ । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଥାଏ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଥାଏ । ଅଧୁନା ଆମେ

ଏହି ଧରଣର ଅନେକ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରତ୍ୟେହ ଖବରକାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦେଖିପାରିବା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଉକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବିଭିନ୍ନ ନୂତନ ଦିଶା ଦିଗନ୍ତମାନ କେବଳ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପରେ ସ୍ତମ୍ଭ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଆନ୍ତି ।

(୨) ସାମୟିକ ସ୍ତମ୍ଭ :

ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ନଥାଏ । ଦିନ, ବାର କିମ୍ବା ପ୍ରସଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର ନଥାଏ । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମ ଭିତ୍ତିରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର ନଥାନ୍ତି । ଏହା ଅନେକ ସମୟରେ ତତ୍କାଳୀନ ଆବଶ୍ୟକତା ଭିତ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ଲେଖା ଯାଇଥାଏ, ଯାହାର କଛି ସୂଚନା ଆଗରୁ ନଥାଏ । ସୁତରାଂ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନାର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଆଖିରେ ରଖି ଖବରକାଗଜ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ସୁଯୋଗ ରଖିଥାନ୍ତି । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ଲେଖୁଥିବା ପ୍ରମୁଖ ସ୍ତମ୍ଭକାରମାନେ ହେଲେ । ପଂଚାନନ କାନୁନ୍‌ଗୋ, ତ୍ରିଲୋଚନ କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଅରୁଣ ପଣ୍ଡା (ସାମ୍ବାଦିକ), ବେଣୁଧର ପାଢ଼ୀ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଭାଲଚନ୍ଦ୍ର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଶୁଭଶ୍ରୀ ଦାସ ପ୍ରମୁଖ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଅନିୟମିତ ଭାବେ ରଚନା କରିଥାନ୍ତି ଉପାଦେୟ ସ୍ତମ୍ଭମାନ । ପ୍ରତିଦିନ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବାଦପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଏହି ଧରଣର ସାମୟିକ ସ୍ତମ୍ଭମାନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖାଯାଏ ବିଭିନ୍ନ ଜୟନ୍ତୀ ତଥା ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଆଦି ତିଥିକୁ ସ୍ମରଣ କରିବା ଲେଖା, ବିଭିନ୍ନ ସମାସ୍ୟାଧର୍ମୀ ଲେଖା ଯଥା :- ଦାଦନ ସାମସ୍ୟା, ଶିଶୁ ସମସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ।

(୩) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ତମ୍ଭ :

ଘଟଣା ଓ ପ୍ରସଙ୍ଗର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଏବଂ ଲେଖକର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ଦକ୍ଷତାକୁ ଆଧାର କରି ସମ୍ବାଦପତ୍ରମାନେ କିଛି ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ନିୟମିତ ପ୍ରକାଶ ପାଇନଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସାମାଜିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଠକ ମାନଙ୍କ ପସନ୍ଦକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଖବରକାଗଜର ପ୍ରକାଶକମାନେ ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କରିଥାନ୍ତି । ଆମେ କହିପାରିବା ତତ୍କାଳୀନ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦାବୀରେ ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ଯେହେତୁ ସ୍ତମ୍ଭର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପାଠକଗୋଷ୍ଠୀ ନିର୍ମାଣ କରିବା ।

ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭର ଏକ ବିଶେଷ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମଧ୍ୟ କରିଛି । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଏହି ଧରଣର ସ୍ତମ୍ଭକୁ ସର୍ବଦା ପଢ଼ିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା ରଖିଥାନ୍ତି । ଏହି ଧରଣର କେତେକ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଲା ପ୍ରତିଭା ଶତପଥିଙ୍କର 'ଉଦ୍‌ଭାସନ', ଡ.ଦ୍ୱିଜେଶ ପଣ୍ଡା 'ଶରୀରମାଧ୍ୟମ୍' ଯାହାକି ଏକଦା ୨୦୦୭-୨୦୦୮ ମସିହାରେ ସମ୍ବାଦ କଳିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । 'ବିପନ୍ନ ପୃଥିବୀ' ନାମରେ ମୃଣାଳ ଚାଟାର୍ଜୀ ପରିବେଶ ସମ୍ପର୍କିତ ସ୍ତମ୍ଭ ଲେଖୁଥିଲେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ । ତ୍ରିଲୋଚନ କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କ 'କାନ୍ ଖୋଲା କରି ଶୁନ୍ ସରକାର', ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ 'ସନ୍ଧାନ ଓ ସଂକେତ', ଶୁଭଶ୍ରୀ ଦାସଙ୍କ 'ଦରିଆ ପାରିରୁ ଚିଠି', ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ 'ଜୀବନର ଜଳଛବି', ଜୟନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଆରପାରେ', ଅଧ୍ୟାପକ ବିଶ୍ୱରଂଜନଙ୍କ 'ପଦ୍ମାବତୀର ପ୍ରଶ୍ନ', ବେଣୁଧର ପାଢ଼ୀଙ୍କ 'ଡିପିଇପି : ଶିକ୍ଷାରେ ଠିପି' ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉପର ଉଲ୍ଲିଖିତ ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ ମୌଳିକ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରକାରଭେଦ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ପୁନଶ୍ଚ ଆହୁରି ଏକାଧିକ ବିଭାଗରେ ବିଭାଗୀକୃତ କରାଯାଇପାରେ ଯଥା:- (କ) ରାଜନୈତିକ ସ୍ତମ୍ଭ (ଖ) ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ତମ୍ଭ (ଗ) ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତମ୍ଭ (ଘ) ଚରିତମୂଳକ ସ୍ତମ୍ଭ (ଙ) ସମସ୍ୟାମୂଳକ ସ୍ତମ୍ଭ (ଚ) ସାରସ୍ୱତ ସ୍ତମ୍ଭ / ସାହିତ୍ୟିକ ସ୍ତମ୍ଭ ଇତ୍ୟାଦି ।

ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ନିଖୁଣ ଚିତ୍ର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ଯାହାର ପ୍ରଭାବ ଅନେକ ସମୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ବାଧ କରେ ଗଣଜୀବନ ତଥା ଗଣ ସମସ୍ୟାର ଆଶୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ । ତେବେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ତମ୍ଭ ହେଉଚି ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରୁଥିବା ଏକ ପ୍ରମୁଖ ରଚନା । ଏହା ସର୍ବଦା ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀରେ ହୋଇଥାଏ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ । ସ୍ତମ୍ଭ ସର୍ବଦା ନୂତନ ତଥ୍ୟ, ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ସୂତ୍ରକୁ ଧରି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ଏଥିରେ ସ୍ତମ୍ଭକାରଙ୍କର ନିଜର ମତାମତ ମଧ୍ୟ ଥାଏ ଯାହାଫଳରେ ଏହା ଅଧିକ ପାଠକୀୟ ଆଦୃତି ଲାଭ କରିଥାଏ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସମାଜର ସାର୍ବଜନୀନ ଆବଶ୍ୟକତା ତଥା ସାମୁହିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ନିହିତ ଥାଏ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ଶେଷରେ ଆମେ ସ୍ତମ୍ଭ ରଚନା ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ଯଥୋଚିତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉକ୍ତି ପାକିସ୍ତାନସ୍ଥିତ ଏକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ University of Sargodharu ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଏକ ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ପ୍ରବନ୍ଧରୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା ।

"Column writing is the only writing of the newspaper which has literary touch while otherwise like news, editorial, features do not consist this element." (୧୦)

ସୁତରାଂ ତାହା ହିଁ ସ୍ତମ୍ଭ ଯାହା କେବଳ ଖବରକାଗଜରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ, ଶୈଳୀ ଏବଂ ନିୟମାଧାରେ ରଚନା କରାଯାଏ । ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଧାରରେ ଏହାର ଆବେଦନ ଭିନ୍ନ ହେଇପାରେ ମାତ୍ର ଏହାର ଆଙ୍ଗିକ ଆବେଦନ ସର୍ବଦା ସ୍ଥିର ଏବଂ ସମାନ ଥାଏ । ତେବେ ଯେଉଁ ବାଦ ବିବାଦ ସ୍ତମ୍ଭ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟରଚନା, ତଥା ଫିଚର୍ ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନଥିବାକୁ ନେଇ ସାହିତ୍ୟାକାଶରେ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ମନେହୁଏ ଉପୋରକ୍ତ University of Sargodha ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମନ୍ତବ୍ୟଟି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ତଦ୍‌ଜନିତ ମାନସିକତାକୁ ଅନେକାଂଶରେ ପ୍ରଶମିତ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ମାତ୍ର ଗବେଷଣାର ଆଲୋକରେ ଏହା ଗଭୀରତର ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରଖେ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

(୧) ମହାପାତ୍ର, କୁମାର, ‘ଝିଟିପିଟି କହେ’- (ସଂ) ପୃଷ୍ଠା-୪୦୨

(୨) ଚାଟାର୍ଜୀ, ଡ଼.ମୃଣାଳ: ‘ଗଣମାଧ୍ୟମ ଓ ସାମ୍ବାଦିକତା’- ଢ଼େଙ୍କାନାଳ, ପ୍ରକାଶକ- ଶେଫାଳୀ କମ୍ୟୁନିକେସନ୍ସ - ପୃଷ୍ଠା -୧୯୪

(୩) ମହାନ୍ତ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର: ‘ଶେଷସ୍ତମ୍ଭ’- କଟକ, ପ୍ରକାଶକ- କାହାଣୀ ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ-୧୯୮୯

(୪) ତତ୍ରୈବ

(୫) ପାଢ଼ୀ, ବେଣୁଧର- ପ୍ରାୟୋଗିକ ଭାଷା ଓ ସୃଜନ କ୍ରିୟା - ଏ.କେ.ମିଶ୍ର, ପ୍ରାଇଭେଟ ଲିମିଟେଡ଼, ଭୁବନେଶ୍ୱର- ପୃଷ୍ଠା-୨୫୭

(୬) https://www.google.com/search ? q=column+meaning

(୭) ରାୟ , ଡ଼କ୍ଟର ସତ୍ୟ - ‘ଓଡ଼ିଆ ସାମ୍ବାଦିକତା ଓ ରାଧାନାଥ ରଥ’

(୮) ତତ୍ରୈବ

(୯) ମିଶ୍ର, ପ୍ରଫେସର, ଉମାକାନ୍ତ - ‘ସମ୍ବାଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ’ ଢ଼େଙ୍କାନାଳ, ପ୍ରକାଶକ - ଭାରତୀୟ ଜନସଂଚାର ସଂସ୍ଥାନ

(୧୦) Seesource:https://lms.su.edu.pk/download?filename=1588445835-coulmn-qualities-charateristics-feature-structure-converted.pdf&lesson=16153

(ଗବେଷିକା)

ମହାରାଜା ଶୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,

କେନ୍ଦୁଝର